

Høringsnotat

Forslag til midlertidig forskrift om forsøk med avklaring og arbeidsutprøving på skip

21.09.2021

Høringsfrist: 05.10.2021

1. Innledning

Arbeids- og sosialdepartementet sender med dette på høring forslag til en midlertidig forskrift om en forsøksordning med arbeidsmarkedstiltak rettet mot ungdom som står utenfor arbeid og utdanning, og som har behov for et miljøskifte for å finne fram til egne ressurser. Ungdom i forsøksordningen gis tilbud om utprøving og kartlegging av arbeidsevnen gjennom å delta i ulike arbeidsoppgaver som utføres på et skip som er ute på tokt. Forslaget innebærer at deler av dette arbeidsmarkedstiltaket gjennomføres som døgntilbud utenfor landets grenser. Forsøket innrettes som et avklarings- og utprøvingstiltak, og kjøpes inn av Arbeids- og velferdsetaten i henhold til anskaffelsesregelverket.

Bakgrunnen for at det foreslås en egen forskrift for ordningen er arbeidsmarkedslovens § 2 som slår fast at tiltak skal gjennomføres innenfor landets grenser, men at departementet under visse vilkår kan gi forskrift om at arbeidsmarkedstiltak kan anvendes utenfor landets grenser.

Forsøksordningen skal gjelde i ett år.

2. Bakgrunn for forslaget

Ungdomsledigheten i Norge er forholdsvis lav i internasjonal sammenheng. Som i alle andre land er unge likevel en mer utsatt gruppe i arbeidsmarkedet, og ungdomsledigheten er høyere enn arbeidsledigheten i befolkningen for øvrig.

Statistikk fra SSB viser at det var flere unge under 30 år som falt utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak (NEETs) i 2020 enn i 2019, etter nedgang hvert år etter 2015. I aldersgruppen 15-29 år var 11,2 prosent (114 000 personer) utenfor arbeid, utdanning eller arbeidsrettede tiltak i 2020, ifølge foreløpige tall.

Det er en risiko for at det uvanlig kraftige tilbakeslaget og den høye arbeidledigheten blant unge under koronakrisen kan gi opphav til langvarige negative konsekvenser for den senere yrkeskarrieren. Erfaringsmessig kan dype og langvarige lavkonjunkturer ha særlig negative konsekvenser for de mest sårbare unge i arbeidsmarkedet. Mange unge som sliter med å komme inn i arbeidsmarkedet, har lave formelle kvalifikasjoner og liten arbeidserfaring. Unge uten fullført videregående opplæring risikerer å få en ustabil yrkeskarriere.

Arbeids- og velferdsetatens ungdomsinnsats skal bidra til at unge som har behov for arbeidsrettet bistand, raskt får hjelp til å komme i arbeid eller utdanning. Funn fra Fafos evaluering av ungdomsinnsatsen viser at en stor andel av de unge som får oppfølging fra NAV-kontoret har helseproblemer, særlig psykiske lidelser. Det blir også pekt på at mange har sammensatte utfordringer og hatt dårlige oppvekstvilkår. En del strever med dårlig selvtillit, og enkelte har rusproblemer. Mange mangler motivasjon for å skaffe seg jobb på egenhånd og har et stort behov for hjelp. For enkelte ungdommer kan det være behov for et miljøskifte for å prøve ut arbeidsevnen, få avklart hva som er en hensiktsmessig vei videre, og å bli mer bevisst egne ressurser.

Regjeringen la 4. juni 2021 fram Meld. St. 32 (2020–2021) *Ingen utenfor - En helhetlig politikk for å inkludere flere i arbeids- og samfunnsliv*. Et viktig budskap i meldingen er at

selv om vi har et bredt og godt velferdsapparat i Norge, står vi overfor en rekke utfordringer som gjør det nødvendig å satse på nytenking og innovasjon. Særlig er det behov for å legge bedre til rette for at flere gode krefter får bidra med nye, innovative løsninger på arbeids- og velferdsfeltet.

Som en oppfølging av meldingen ble det i august 2021 lagt fram en strategi for økt innovasjon og bedre tjenester på arbeids- og velferdsfeltet. Mange av de som står utenfor arbeidslivet, som unge, opplever flere ulike barrierer for å komme i jobb, slik som helseproblemer og kompetanseutfordringer. At mange møter flere typer barrierer samtidig, gjør arbeidet med å utvikle gode tjenester krevende. Mer skreddersydde løsninger og nye metoder vil kunne legge grunnlag for bedre resultater og flere i arbeid og aktivitet. Samarbeid med flere ulike typer leverandører er viktig for å sikre mangfold og et variert tilbud til brukerne. Målet er å legge et bedre grunnlag for overgang til arbeid og utdanning, særlig for unge. Det fremheves i strategien at nye tjenestetilbud kan prøves ut gjennom forsøk.

I dag kan det være krevende for små aktører eller aktører med nye ideer og løsninger å få innpass på tiltaksfeltet. Noen av hindringene er knyttet til krav som stilles til hvordan tiltaket skal gjennomføres.

Arbeidsmarkedslovens § 2 slår fast at tiltak skal gjennomføres innenfor landets grenser, med unntak av tiltak i tilknytning til internasjonale forpliktelser. Det følger videre av arbeidsmarkedsloven § 2 tredje ledd at departementet under visse vilkår kan gi forskrift om at arbeidsmarkeditiltak kan anvendes utenfor landets grenser. En eventuell forskrift må avgrenses til konkrete tilfeller.

Det er viktig at unge mennesker med svak tilknytning til arbeidslivet får riktig oppfølging. Det er ønskelig med et tiltak som kan bidra til å rekruttere unge brukere som enten har vært vanskelig å motivere for andre tiltak, eller der tradisjonelle avklarings- og arbeidstreningstiltak ikke har gitt tilstrekkelig effekt.

Departementet foreslår at det igangsettes et forsøk med avklaring og arbeidsutprøving på skip, som åpner for at deltakelsen i tiltaket kan foregå utenfor norsk farvann.

På sikt vil det være aktuelt å se nærmere på om det kan være hensiktsmessig å utvide unntaket om at tiltaket kan foregå utenfor Norge til andre områder.

Departementet ber høringsinstansene om en tilbakemelding på forslaget om et forsøk rettet mot ungdom, som gir mulighet for utprøving og kartlegging av arbeidsevnen på et skip, hvor det gis unntak fra bestemmelser i arbeidsmarkedsloven § 2 om at tiltaket må foregå i Norge.

2. Formål med ordningen

Formålet med avklaring og arbeidsutprøving på skip er å gi ungdom som har falt utenfor arbeid og utdanning mulighet for et miljøskifte for å prøve ut og kartlegge arbeidsevnen, med sikte på å styrke mulighetene for å gjennomføre utdanning eller skaffe seg arbeid.

3. Innhold

Deltakeren skal få prøve ulike arbeidsoppgaver på skipet.

Tiltaket skal bidra til å kartlegge og vurdere den enkeltes muligheter for utdanning og arbeid, og avklare deltakerens egne ressurser og ferdigheter i jobbsammenheng. Arbeidsutprøvingen skal videre gi grunnlag for å se hvilket behov for bistand deltakeren har etter avsluttet tiltak for å kunne gjennomføre utdanning eller skaffe seg arbeid.

Tiltaket arbeidsutprøving på skip vil reguleres som et arbeidsmarkedstiltak under arbeidsmarkedsloven. Arbeidsmarkedstiltak tildeles skjønnsmessig ut fra arbeidssøkernes behov, i henhold til tildelte budsjettammer, og de styringssignaler som gis Arbeids- og velferdsetaten. Ingen arbeidssøkere har en rett til å få et arbeidsmarkedstiltak. Det er derfor Arbeids- og velferdsetaten som vil avgjøre hvilke arbeidssøkere som får tilbud om å delta på ordningen.

4. Målgruppe/personkrets

Tiltaket kan tilbys unge mellom 16 og 30 år som har behov for utprøving og kartlegging av arbeidsevnen utenfor sitt vante miljø, og på en mer utradisjonell arena. Deltakeren må være registrert som arbeidssøker hos Arbeids- og velferdsetaten.

Deltakergruppen vil bestå av ungdom med helsemessige eller sosiale problemer og lite eller ingen arbeidserfaring, og som har mangelfull formell kompetanse.

Tiltaksdeltakeren vil kunne innvilges tiltakspenger etter arbeidsmarkedsloven for de dagene han eller hun deltar på tiltaket, dersom vedkommende ikke har rett på andre ytelser til livsopphold (trygdeytelser, kvalifiseringsstønad, introduksjonsstønad, mv.). Det vil også kunne innvilges reisestønad til og fra tiltaksstedet om ikke reiseutgiftene dekkes gjennom andre ordninger.

5. Varighet

Departementet foreslår en varighet på inntil tolv uker. Deler av tiltaket kan gjennomføres som døgntilbud utenfor landets grenser.

6. Krav til tiltaksarrangør

Tiltaksplasser skal ikke fortrenge ordinær arbeidskraft i tiltaksarrangørs virksomhet, og skal ikke virke konkurransevridende.

Tiltaksarrangørene kan ikke få tilskudd til arbeidsmarkedstiltak for egne familiemedlemmer eller andre nærstående, med mindre særlige grunner foreligger.

Tiltaksarrangørene skal rapportere til Arbeids- og velferdsetaten om alle forhold av betydning for gjennomføringen av tiltaket.

7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Tiltaket finansieres over Arbeids- og sosialdepartementets budsjett innenfor rammen for arbeidsmarkedstiltak, kapittel 634 post 76 Tiltak til arbeidssøkere.

Arbeids- og velferdsetaten er ansvarlig for gjennomføringen og forvaltningen av tiltaket, og at midlene blir benyttet som forutsatt i denne forskriften. Arbeids- og velferdsetaten skal kontrollere at tiltaket blir gjennomført i samsvar med inngått avtale

Etaten vil foreta en vurdering av tiltaksnivået på bakgrunn av en samlet vurdering av hva slags tiltakssammensetning som vil gi et best mulig tilbud til etatens brukergrupper innenfor den tildelte budsjettammen, herunder for ungdomsgruppen.

8. Evaluering

Erfaringene med forsøksordningen skal kartlegges i 2022.